

Xarni prezentăcia

Kadava dokumènto si i finàlo vèrsia e dujtone Evaluaciake Raportoski andar o projèkto „Implementăcia e Evaluaciake Planoski vaş o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă 2014 -2020”, and-o kontràkto vaş o keripen e servisurengo o gin 61451/09.08.2019, phandavdo maşkar o Ministèro e Investiciengo thaj e Evroputne Projektorengo thaj i Asociăcia kerdi andar o S.C. ERNST&YOUNG SRL (Lidero), o Themutno Institutò vaş o Źantrikano Rodipen and-o umal e Butjako thaj e Socialone Brakhipnasko (Asociăto) thaj o SC QURES Quality Research and Support SRL (Asociăto).

E evaluaciake obiectivurja si:

- Te lokhjarel jekh informime managementò vaş o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă 2014-2020 thaj te zorjarel o decizionàlo procèso bazisardo p-e sikavimata k-o programosko nivèlo;
- **Te zorjarel e berşutne thaj progresoske rapòrturja** save avena biçalde e Evroputne Komisiake thovindoj andre e evaluacienge rezultaturja thaj o rapòrto palal e konstatacie k-e evaluăcie si k-o decèmbro 2022;
- **Te inkerel o zorjaripen e evaluaciako** and-o sistèmo vaş e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja thaj vi **te barjarel o informisaripensako nivèlo** e Evroputne Komisiako thaj e manuşengo dikhindoj e efèktoja kaj sas len e intervèncie lovjarde andar o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă 2014-2020.

Kadava Evaluaciako Rapòrto dikhel i periòda 2014-2020.

Evaluaciake Tème

O projèkto si les sar res te mapinel i kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistèncă 2014-2020:

- **K-o zorjaripen e şajnipnasko vaş e beneficiărurja katar e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja/ o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj katar o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen;**
- **K-o ulavipen e informăciengo dikhindoj e Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja/ o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj O Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen;**
- K-i koordinăcia thaj k-o kontròlo e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurengo;
- K-o tradinipen e Operacionalone Programosko Texnikani Asistèncă, e Operacionalone Programosko Bari Infrastruktùra thaj e Operacionalone Programosko Kompetitivipen;
- K-o funkcionisaripen thaj k-i eficièncă e informatikane sistemaske;
- K-i eficièncă e manuşikane resursengi andar o sistèmo e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fòndurengo.

E umala liparde reprezentisaren e „Evaluaciake Tème” thaj si phandle e intervenciace lògikasa e programoski thaj lesqe specifikone obiectivurenca, sar si and-o tabèlo dino maj tele.

Tabèlo 1. Evaluaciake Tème

Evaluaciake tème	O specifiko obiectivo e Programosko andar i uçaripnaski zòna
1	1.1. Te zorjarel o şajnipen vaş e beneficiărurja e projektorengo lovjarde andar Evroputne Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja
2	1.2. Te ristjarel i transparèncă thaj o patjaipen e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurengo thaj o ròlo kaj si les i Jekhipnaski Politika e Evroputne Uniaki
3	2.1. Te laçharel o reglementaciako, strategiko thaj proceduràlo kàdro k-aşti te koordonisarel thaj te implementisarel e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja – tha’ na dikhel o specifiko vastdinipen vaş o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistèncă, o Operacionàlo Progràmo Bari Infrastruktùra thaj o Operacionàlo Progràmo Kompetitivipen
4	2.1. Te laçharel o reglementaciako, strategiko thaj proceduràlo kàdro k-aşti te koordonisarel thaj te

Evaluaciace tème	O specifiko obiectivo e Programosko andar i učaripnaski zòna
	implementisarel e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja – e aktivimata save dikhen o specifiko vastdinipen vaş o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca, o Operacionàlo Progràmò Bari Infrastruktùra thaj o Operacionàlo Progràmò Kompetitivipen
5	2.2. Te buxljarel thaj te inkerel jekh funcionàlo thaj eficiento informatikano sistèmo vaş Strukturàla thaj Jekhipnaske Fòndurja, thaj te zorjarel o şajnipen e manuşengo kaj utilizisaren les
6	3.1. Te buxljarel jekh lačhardi politika e managementoski vaş manuşikane resùrse kaj te ristjarel o stabilitèto, i kvalifikàcia, i motivàcia e manuşenge save keren buti and-o koordinaciako, tradipnasko thaj kontrolosko sistèmo e Evroputne, Strukturàlone thaj Investicienge Fondurengo

O kontràkto anderjarel ştar evaluaciace butja, vaş e berşa 2018, 2019, 2021 şi 2023. Sar sikavel e Butjengo Lilorro, e Evaluaciako Rapòrto p-o berş 2018 anderjardjas şov evaluaciace tème. **Kadava Rapòrto**, savo si vaş i dujto evaluaciako buti, **anderjarel tòko e anglutne duj evaluaciace tème**, kadja sar si sikavdo maj dur.

E evaluaciace pučhimata

Vaş svako andar e duj Evaluaciace Tème sikavde and-o kadava Rapòrto sas azbaline maj but Generàla Evaluaciace Pučhimata dikhindor:

- I eficiència e intervenciengi lovjarde and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca and-i relàcia e azbalipnasa e projektisarde resengo (save sas mapinde liindor and-o dikhipen e sikavne e rezultatoske thaj e sikavne vaş o sigutno keripen);
- O azbalino progrèso savo dikhel e specifika obiectivurja e Operacionalone Progràmòske Texnikani Asistènca 2014-2020, kadja sar sas prinzarde and-i Intervenciaki Lògica e programoski (dikhen o Tabèlo 1);
- O phandlipen maşkar e dikhle progrèsurja thaj e projèkturja lovjarde and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca 2014-2020;
- Sar e projèkturja lovjarde and-o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca 2014-2020 keren bikamle efèktoja, pozitiva vaj negativa, verver kodolendar prinzarde and-i Intervenciaki Lògica e programoski;
- Sar e dikhle progrèsurja thaj e biažukerde efèktoja aşti te aven inkerde palal o agoripen e programosko;
- O isipen e mekanismurengo vaj e faktorurengo save lokhjarden/ačhavden e progrèsurja thaj e biažukerde efèktoja.

Avrjal e Generàla Evaluaciace Pučhimatendar mangle and-e Butjengo Lilorro, o Furnizòro kerdjas jekh rekomendàcia vaş kadava evaluaciako cikluso, jekh Suplimentàro Pučhipen, savo aşti te avel aplikisardo k-ël s-ol duj tème, palal e kèzurja e lače akcienge dikhindoj e intervèncie e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca thaj lenge implementaciace mekanismurja.

E Raportosko Obiectivo si te del angledinimata k-e Evaluaciace Pučhimata, vi jekh generàlo imàgina palal o aktivipen vaş o kidipen e datengo kaj si trebutne e evaluaciace, liindor and-o dikhipen e limite karing o disponibilipen e informaciengo.

Kana sas kerdi kadaja vèrsia e Raportoski, voj sas lan k-i bàza i Evaluaciaki Metodològia aprobisardi and-o Koordinaciako Komitèto e Evaluaciako, savo kidjas pes and-o dives 16.12.2019 thaj o Generàlo kalendàri vaş i implementàcia e aktivimatengi aktualizisarde and-o Adicionàlo Àkto o gin 2 k-o lovjaripnasko kontràkto andar i dàta 22.05.2020. **O palutno gës (cut-off date) vaş kadava Evaluaciako Rapòrto si 31.12.2020.**

E metode vaş o kidipen e datenqo

K-aşti te del angle k-e Evaluaciace Pučhimata, o metodologikano azbalipen sas kerdo labjarindoj verver metode thaj instrumenturja vaş o kidipen e datengo, thaj sas les jekh kalitativo thaj kantitativo karaktèro, palal e partikularitète svakone Evaluaciace Temake. Kadala sas len i kontribùcia k-o keripen e zorale konkluziengo, k-aşti te patjas and-e Evaluaciace Pučhimata.

UNIUNEA EUROPEANĂ

O metodologikano azbalipen kaj sas labārdo sas komplèkso, liindor and-o dikhipen te utilizarel pes evaluaciake metòde bazisarde p-i teoria, metòde vaš i autoevaluàcia e impaktoski, situacienge studiòvurja, kompletisarde avere rodipnaske metòdenca, sar si i analiza e literaturaki and-o umal, dokumentàro rodipen (programaciake thaj implementaciake dokumènturja k-o programosko thaj projektorengo nivèlo), i analiza e administrativone datengi kaj dikhen e projekturja lovjarde k-o nivèlo e Operacionalone Programurengo thaj e dàte kaj ašti te sikaven e bikamle efektoja vaj sar si nesave efektoja po d'ilgo vaxt. I analiza e literaturaki and-o umal sas lan i kontribùcia te sikavel e potenciàla tipoja e efektojenge, faktorurenge thaj mekanismurenge kaj ingerde k-e ažukerde efektoja, thaj avrikane faktorurenge kaj zorjarde vaj maškarjarde o keripen e efektojengo.

Vaš i triangulàcia e informaciengi sas kidine dàte e žutipnasa e suplimentarone kidipnaske metodengo, sar si:

- I ankèta (1) vaš e projektoske manàgerurja kaj traden/tradine e intervècie lovjarde and-o Operacionalo Progràmo Texnikani Asistènca;
- I ankèta (2) vaš e zene save line kotor k-e aktivimata, dikhindoj o orizontàlo thaj/vaj o specifiko formisaripen, lovjarde and-o Specifiko Obiektivo 1.1 e Operacionalone Programosko Texnikani Asistènca;
- I ankèta (3) vaš e beneficiàrurja e Evroputne Strukturalone thaj Investicienge Fondurenge 2014-2020.

O nivèlo e angledinimatengo, kidine kana kerde pen e ankète, ristjardjas o reprezentativipen.

K-ašti te oven kompletisarde e rezultàturja kaj sas ži akana labjarindoj e sikavde metòde, sas organizisarde duj fòkus-grùpurja e lače kerde resenca:

- Jekh fòkus-grùpo svakone evaluaciake temake k-ašti te kerel pes i analiza e arakhle mekanismurengi vaj e kontekstualone faktorurengi save lokhjarde/ačhavde e progrèsurja thaj e biažukerde efèktoja;
- Jekh fòkus-grùpo svakone evaluaciake temake k-ašti te kerel pes o čačaripen sar valàbilo e anglutne konstataciengo kaj dikhen i evaluàcia andar kadava Rapòrto.

I analizaki màtrica e interesime rigengi sas o instrumènto utilizisardo vaš o sistèmiko organizisaripen e analizako.

Maladile provokàcie thaj solùcie

I dujto evaluaciaki buti e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca 2014-2020 analizisarel e evolùcie kaj sas palal i implementàcia e programoski and-i periòda 2014-2020.

O limitisardo implementaciako nivèlo e programosko sas i jekhto provokàcia vaš i evaluàcia e maj but vastne efektojengi e programoske, e inkeripnaski po d'ilgo vaxt e kadalengo, thaj e isipnaski e mekanismurengo save lokhàrde/ačhavde o keripen kadale efektojengo. E efèktoja varesave kompleksone programoske ašti te aven dikhle thaj ašti te kerel pes jekh zorali evaluàcia lenge kana maj but intervècie lovjarde sas agordine. And-i periòda 2014-2020 sas agordine opre-tele 40% andar o totàlo e projektorengo lovjarde and-o progràmo (50 andar 126). O implementaciako nivèlo e programosko mekhlas o evaluaciako grùpo te analizisarel i fàza kaj arakhen pen e aktivimata (misaljake, o nivèlo e keripnasko e projektisarde aktivimatengo thaj e progresoske sikavnengo). Sa kadja, e efèktoja save sine dikhle k-o 31 decèmbro 2020 sas vakàrde e interesime rigenca thaj sas analizisarde e kondicie and-e save e projektisarde efèktoja avena kerde. E rezultàturà thaj e konklùzie kadaje evaluaciake butàke avena line angl-i jakh, baràrde thaj čivde and-e avutne evaluaciake ciklusurà.

O limitisardo vaxt kaj sas len e projektorurenge manàgerurà te lien kotor k-e intervjuurà organizisarde vaš o keripen e situacienge studiòvurengo sas, sa kadja, jekh provokàcia vaš o evaluaciako grùpo. Kodolestar o kidipen e datengo e interesime rigendar, save sas vòrta beneficiàrurà e aktivipnaske 1.2.1 e programosko, sas kerdo maj palal, na k-o vaxt. Te lokhàrel pes o kidipen e opiniengo savorre interesime rigendar, sas planifikisarde intervjuurà k-o telefòno e interesime rigenca, liindoj and-o dikhipen kana sas len vrjama, thaj mekhindoj lenge o šajnpen te bičhalen xramosarnes e detaja kaj dikhen e angledinimata k-e pučhimata andar o sikavipnasko lil vaš o intervjuo. Sa kadja, o Biròvo vaš i Evaluàcia e

Programurengo andar i Generàlo Dirèkcia Programàcia thaj Koordinàcia e Sistemski andar o Ministèro e Investiciengo thaj e Evroputne Projektorengo, thaj o šeripen e Managementoske Autoritetako vaš o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistència dine vast te kiden pen e dâte e vastdinipnaske lilenca karing e interesime riga savenca von kamenas te den duma thaj e lilenca k-ašti te determinisaren len te lien kotor and-e organizisarde fòkus-grùpură.

I implementàcia e deciziengi, adoptisarde kodoleske sas nakhavde e emergencaki situàcia thaj e alertaki situàcia, k-o themutno nivèlo katar o 16-to mărto 2020, te arakhen e zenen save line kotor k-o progràmo thaj te ačhaven o risiko te ulavel pes i infèkcia e virusosa o Covid-19, ačhavdjas o keripen nesave aktivimatengo kadja sar von sas projektisarde maj anglal (misaljake, siklòvipnaske vizite, informisarpnaske evenimentură, formisaripnaske sèsie e fizikane kotorliipnasa e manușengo).

E ankète dine informàcie vaš o keripen e analizengo, thaj o gin e manușengo save dine anglal čajlöl i precizia e ažukerde rezultaturengi (maj but informàcie and-i anèksa 2). Nesave pučhimata thaj kategorije e manușenge save dine anglal sas len zalaga angledinimata, telal 50 angledinimata, thaj and-i kadaja situàcia na sas kerde statistikane interpretàcie, tha' tòko sas sikavdi i tipològia e angledinimatengi.

I metodològia na dikhljas anglal te kerel o sondàžo k-i populàcia opre 18 berša vi vaš kadaja evaluaciaki buti. Kadja, te ginel pes o xatjaripnasko gràdo e populaciako dikhindoj e Evroputne Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja sas labjarde dâte kidine and-o febrùaro 2020.

Anda so dikhel e sikavne vaš o sigutno keripen, i analiza sas kerdi p-i bāza e sikavnengi dine and-o rapòrto si k-o 31 decèmbro 2020. Sar sikaven e interviură kerde and-e situacienge studiòvură, šaj te aven situàcie kana e progrèsură raportisarde thaj i situàcia e progresurengi svakone diveseste ašti te aven verver andar kodoja ke o progrèso e sikavnengo vaš o rezultàto thaj o sigutno keripen sas raportisardo karing e Managementoski Autoritèta palal i referancaki dāta e evaluaciaki vaj, and-e nesave situàcie, avela raportisardo. E molimata e sikavnenge avena dikhle thaj analizisarde and-e avutne evaluaciake bută andar kadava kontràkto.

I eficiència e intervenciengi lovjarde and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistència 2014-2020

K-o 31.12.2020, o totàlo gin e kontraktime projektorengo and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistència si 126, e totalone molipnasa e publikone budžetosko opre-tele 1,44 miliardură rumunikane lei. O molipen e pokinimatengo kerde karing e beneficiarură si opre-tele 927 miliardură rumunikane lei. Kadja, o keripnasko procènto si 64,2%, and-o barāripen mamuj o molipen kaj sas k-o agor e beršesko 2019, si te lias and-o dikhipen e dâte andar o avutno tabèlo.

Tabèlo 2. O molipen e lovjarimatengo kaj sas dine and-o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistència, and-e rumunikane Lei, sikavdo p-e Prioritetake Àkse thaj Specifica Obiektivurja, 31.12.2020 mamuj 30.11.2019

PA / S.O.	Lovjaripen dino k-o 30.11.2019	Pokinimata kerde 30.11.2019	Lovjaripen dino k-o 31.12.2020	Pokinimata kerde 31.12.2020	Keripnasko procènto (%) la 30.11.2019	Keripnasko procènto (%) 31.12.2020
PA 1	236.643.202,7	41.710.497,9	235.484.502,3	74.674.909,6	17,6%	31,7%
S.O. 1.1	187.394.288,1	39.378.285,1	196.173.130,5	65.611.279,5	21,0%	33,4%
S.O. 1.2	49.248.914,6	2.332.212,8	39.311.371,8	9.063.630	4,7%	23,1%
PA 2	313.664.170,3	100.118.611,8	438.442.939	155.558.711	31,9%	35,5%
S.O. 2.1	295.466.441,2	92.373.661,9	371.253.969,2	146.799.327,3	31,3%	39,5%
S.O. 2.2	18.197.729,1	7.744.949,9	67.188.969,7	8.759.383,7	42,6%	13,0%
PA 3	801.566.117,6	515.268.746,8	769.941.724,9	696.914.225,4	64,3%	90,5%
S.O. 3.1	801.566.117,6	515.268.746,8	769.941.724,9	696.914.225,4	64,3%	90,5%
Totàlo	1.351.873.490,5	657.097.856,5	1.443.869.166,2	927.147.846	48,6%	64,2%

I sursa: I lista e projektorenga andar o Operacionàlo Progràmo Texnikani Asistència k-o 30.11.2019 thaj k-o 31.12.2020, thovdine k-i dispozicia e Ministerostar e Investiciengo thaj e Evroputne Projektorengo

UNIUNEA EUROPEANĂ

E eficiența e intervențienți lovjarde and-o Specifico Obiektivo 1.1 si phandli e situaciosa e implementaciaki kodole 16 projektorengi kontraktisarde si k-i referenciaki dăta, savendar tōko panz sas agorisarde. O keripnasko grădo si 33,4%, and-o barjaripen mamuj o molipen kaj sas k-o agor e berșesko 2019 thaj si adaptisardo e implementaciake interveniende save si pașe k-o mașkar e implementaciake periodako. Sathaj, n-aști te kerel pes jekh zorali konklūzia anda so dikhel i eficienția e interveniengi, kodoleske na si vi nesave intermediăra resa save te lokhăren e progresoski monitorizăcia. I analiza e niveloski vaș o keripen e sikavnengo sikavel so and-i kadaja periōda sas progrēsură, ama si o risiko so e resa beșljarde and-e programaciake dokumēturja te na aven azbaline, liindoj and-o dikhipen o gin e projektorengi kaj si maj dur and-i implementăcia thaj o butipen e aktivimatengo and-i periōda 2020-2023.

O keripnasko procēto e pokinimatengo and-o Specifico Obiektivo 2.2 thaj o keripnasko nivēlo e progresoske sikavnengo si telal o nivēlo projektisardo. Sathaj o vaxt kaj sas xasardo maj anglal sas reslo maj palal, e restrikcie thovdine andar i pandemia Covid -19 kerde neve situăcie kaj a aktivimata sas kerde butpalal thaj mangle o dīlgipen e lovjaripnaske kontraktorengi. Duj andar oxto kontraktisarde projektură and-o kadava Specifico Obiektivo si agordine. O keripnasko procēto si telal i mēdia e keripnaske procentoski e programosko, thaj vaș trin andar kodole panz keripnaske sikavne na sas raportisarde progrēsură. Si jekh baro risiko te na aven azbaline e projektisarde resa vaș kadala trin sikavne, si k-o agoripen e implementaciake periodako. Sathaj sas kerde ākcie te lačharen kadala riskurja, e intervēcie lovjarde sas kerde butpalal andar e restrikcie thovdine and-i pandemia Covid-19 thaj andar e administrativa blokăzură.

O progrēso azbalino and-e zōne, sektōrurja thaj grūpurja line and-o dikhipen and-o phandlipen e specificane obiektivurenca e Operacionalone Programoske Texnikani Asistēnca 2014-2020

Palal i analiza, sas arakhle prūve save sikaven so sas progrēsurja dikhindoj o keripen e Specificane Obiektivurengi e programoske.

And-o ansămblo, i analiza sikavel so barjardjas o șajnipen e beneficiarurengi katar e projekturja lovjarde andar e Evroputne, Strukturăla thaj Investicienge Fōndurja te anglekeren thaj te implementisaren projekturja. E beneficiărurja prinzarde savo si lengo șajnipen te arakhen thaj te anglekeren lačhe, strategikone impaktosa projektoske propozăla, thaj kadava făkto si sikavdo e barjaripnastar e suksesoske procentosko vaș e kontraktisarde projekturja, dikhindoj mamuj k-o gin e propozalengo čhutine, k-e eligibila molimata, totăla thaj mașkarutne, e kontraktisarde prejektorengi. O barjaripen e suksesoske procentosko sikavel klarikanes so barjardjas o șajnipen te anglekeren lačhe, projektoske propozăla. O barjaripen e kontraktisarde molimatengo kamel te sikavel jekh bareder kompleksipen e projektorengi save sas čhutine, thaj sa kadja, jekh barjardo strătēgiko impăkto.

Sas xatjarde lačharimata dikhindoj **o șajnipen te implementisarel eficiēnto projekturja lovjarde andar e Evroputne Strukturăla thaj Investicienge Fōndurja**. O progrēso sas xatjardo maj but anda so dikhel i integrăcia e managementoske thaj kontroloske sistemurengi katar o nivēlo e organizaciengo e beneficiarurengi kodolenca katar o nivēlo e implementisarde projektorengi, vi anda so dikhel o șajnipen te tradel e manușikane resurse kaj kerden buti vaș i implementăcia e projektorengi. Kadala pozitivă xatjarimata si ama kotalar sikavde e kantitativone datendar dikhindoj o keripnasko grădo e kontraktisarde projektorengi and-e Operaciōnăla Progrămurja. O keripnasko nivēlo k-o agor e berșesko 2020 mamuj o agor e berșesko 2013 si maj tikno. Ama si jekh baro șajutimos so e decizie adoptisarde and-o pandēmiko kontēksto Covid-19 azbale nasul i implementăcia e projektisarde aktivimatengi and-e projekturja thaj e mangimata vaș o pokinipen palpale e lovengo.

Avere rigate, anda so dikhel o Specifico Obiektivo 1.2, sas dikhle progrēsurja dikhindoj o informisaripnasko thaj o xatjaripnasko nivēlo e themutnengo mamuj sar sas k-o șird e programaciake periodako. Si te vakjaras palal i pateneriălo kultūra si pharo te arakhel pes jekh progrēso thaj te kerel pes leski evaluăcia kodoleske na si jekh sikavno and-o kadava manaj k-o programosko nivēlo, thaj o kotorliipen aști te paruvel pes palal verver kontekstuała făktorurja. Maj but, dikhljas pes so e socialiă partenēurja n-aști te keren jekh stabilo reprezentisaripen, butvar e konsultaciake procēsurja na si kerde k-o vaxt thaj, kadja, si azbalino nasul o thavdipen maj dur kadale procesosko. O progrēso dikhlo k-o Specifico Obiektivo 1.2 si maj zalaga sikavado mamuj o Specifico Obiektivo 1.1

UNIUNEA EUROPEANĂ

Savi si i influența e programoski and-o keripen e progresosko

Palal i analiza, e arakhle prùva sikaven so e registrisarde progrèsurja liparde maj opre si and-o phandlipen e Specifikone Obiektivurenca e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca thaj von sas kerde andar e lovjarde intervencie.

Misaljake, o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca sas les jekh vastni kontribùcia te barjarel o šajnipen e beneficiarurenco le projekturenge lovjarde andar e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienge Fòndurja k-šti te anglekeren thaj te implementisaren projèkturja. P-i bàza e kidine xatjarimatengi thaj e analizisarde situacienge studiovurengi, sas arakhle prùva so e lovjarde aktivimata dine vast k-e beneficiàrurja specialones and-o **barjaripen e eficienciako te implementisaren projèkturja**. Kadaje dikhipnaske rigatar sas dikhle lačharimata maj but and-i integràcia e managementoske thaj kontroloske sistemurengi katar o nivèlo e implementisarde projekturenge kodolenca k-o nivèlo e beneficiarurenco, thaj vi and-o barjaripen e šajnipnasko te tradel e manušíkane resúrse save line kotor k-i implementàcia e projekturenge. Anda so dikhel o **šajnipen te arakhel thaj te anglekerel lače projekturenge propozàla thaj strategikone impaktosa**, o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca dinjas vast maj but and-o **barjaripen e šajnipnasko e beneficiarurenco te arakhen thaj te utilizisaren lovjaripnaske oportunitèturja**. Mamuj so n-ašti te ginavel ekzàkto sar but dinjas vast o progràmò te barjarel i kvalitèta thaj o stratègiko impàkto e projekturenge, andar i implementaciaki etàpa e projekturenge, si prùva so barjarde e šajutnimata and-o kadava manaj.

I kontribùcia e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca si maj šukar sikavdi and-o Specifiko Obiektivo 1.1 sar and-o Specifiko Obiektivo 1.2. Pe kodo so dikhel o Specifiko Obiektivo 1.2, dikhljas pes o isipen, sa vrjama, nesave blokažurenco and-i implementàcia e informisaripnaske thaj ulavipnaske akciengi. O kerdo progrèso, kaj si telal ažukjarimata, na si dòsta te del dùma palal jekh lače-dikhli kontribùcia k-o **barjaripen e xatjaripnaske gràdosko e manušengo and-o phandlipen e projekturenca e evroputne lovjaripnasa**, thaj liindoj and-o dikhipen so sas vi aver komplementàra informisaripnaske àkcie lovjarde andar aver Operacionàla Progràmurja. Avere rigate, sathaj sas jekh limitisardo progrèso, o progràmò dinjas vast k-o aktivo kotorliipen e partenerurenco maškar o **zorjaripen e partenerialone kadrosko**, thaj e logistikane vastdinipnasko. Ama i kontribùcia sas maškarutni vi kodoleske but andar e projektisarde aktivimata n-aštisarde te aven kerde andar e zaljaripnaske thaj fizikane interakciake restrikkie dine e pandemiatar Covid-19.

Maj but, liindoj and-o dikhipen so o buteripen e projektisarde aktivimatengo ovela kerdo and-e palutne trin implementaciake berša, si jekh risiko so na avena dikhle savorre ažukerde efèktoja k-o agor e programake periodako, and-o 2023.

O isipen e bikamle efektojengo

O implementaciako nivèlo na but spidindo kerel jekh ràno evaluàcia e biažukerde efektojengi. Sathaj, i analiza kerdi and-e situacienge studiovurja djas o šajutimos te kerel pes i identifikàcia nesave misalengi e biažukerde efektojengi.

Palal i implementàcia e Specifikone Obiektivoski 1.1, e maj but bikamle efèktoja sas dikhle and-e projèkturja kaj sas len formisaripnaske aktivimata, thaj e maj but kadalendar sas pozitiva (misaljake, o lačharipen e sombutipnasko thaj e vakjaripnasko e zenenca andar verver institùcie thaj umala thaj o ankalavipen e neve ideengo and-e verver aktivimatenge umala). Kadaja konstatacia sikavel ama so e bikamle efèktoja si zorales phandle e implementisarde intervenciengenge tipurenca.

Avere rigate, and-o Specifiko Obiektivo 1.2, i pandemià Covid-19 kerdjas jekh zor te paravel e tradicionàla informisaripnaske thaj vakjaripnaske metode e kodolenca k-o duripen, maškar o internèto. Kadava paruvipen sas les pozitiva efèktoja and-o barjaripen e eficienciako thaj e aksesosko k-e informàcie thaj evenimènturja, tha' vi negativo efèktoja kerindoj bičajljovipen kana e resljarde grùpurja na si len digitàla šajnimata thaj o ačar te labjaren e digitàla instrumènturja vaj kana o azbalipen na sas dòsta lačo adaptisardo k-o online mediuo.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Efekteja po lùngo vaxt

O šajutimos te dikhel thaj te analizarel o inkeripen e kerde efektojengo palal e intervèncie si zorales phandlo e etapasa e implementaciaki e kadalengi. Kadja, si but ràno te kerel jekh konklùzia, kodoleske e maj but andar e kontraktisarde projèkturja si si akana and-i implementaciaki fàza.

Šaj te dikhel pes so, and-i situàcia e Specifikone Obiektivovski 1.1., o inkeripen e efektojengo po lùngo vaxt si zorales phandlo e tiposa e lovjarde thaj implementisarde intervenciengo. Misaljake, e aktivimata save mangel o bičhalipen e prinzarimatengo si influencime e faktorurendar sar o tipo e aktivipnasko kerdo e manušendar save line kotor k-e sikavimata thaj e paruvimata save si len than and-e umala kaj kerde pen e sikavimata (legislaciake paruvimata, procedurenge paruvimata th.a.). E efekteja e intervenciengo savenca pokinen pen e love vaš e zene kaj keran buti p-o kontràkto si len jekh limitisardo inkeripen po dëlgo vaxt and-o kontèksto kaj e zene kaj keran buti p-o kontràkto phagen lengo aktivipen.

And-o kàzo e Specifikone Obiektivovski 1.2, e restrikcie čivde andar i pandemia Covid-19 azbaline but nasul i implementàcia e projektisarde aktivimatengi thaj vi o šajutimos te dikhel efekteja po lùngo vaxt. O ačhavipen e projekturenge aktivimatengo na mukhljas te labjaren maj dur prodùkturja andar e anglutne projèkturja. Sathaj, aštisarde te aven arakhle misala e produkturenge kaj ašti te aven po lùngo vaxt. Misaljake, i metodològia te alosarel e sociàla partenèrurja and-e partenèriàla struktùre e Evroputne, Strukturalone thaj Investicione Fondurenge aštizelas te bešel k-i bàza e koordinaciaki thaj e vastdinipnaski dino e socialone partenèrurenge kana kerel pes i implementàcia e intervenciengi. Kadaja buti del vast k-jekh dëlgo funkcionisaripen e kerde strukturenge. Kadava potenciàlo te inkerel po dëlgo vaxt avela jekh analizaki buti and-e avutne evaluàcie p-i bàza e datengi dikhindoj o funkcionisaripen e partenèrialone strukturenge.

E mekanismurja save loxhàrden/ačhavden e efekteja thaj e kontekstuàla karakteristike-klidin kadalenge

And-i komparàcia e anglutne evaluaciake butjasa, o šerutno nevo elemènto thaj and-o sajekh vaxt o šerutno fàktoro savo azbalinjas nasul i implementàcia e projektisarde aktivimatengi thaj o keripen e ažukerde efektojengo and-o Specifiko Obiektivovski 1.1 si i pandemia Covid-19. Misaljake, e restrikcie čivde e autoritetendar na dine o šajutimos te organizisaren pen sikljovipnaske vizite, informisaripnaske evenimènturja vaj sikavipnaske sèsie, na and-i fòrma kaj sas angledikhle k-o šird and-o projèkto. Avere rigate, jekh fàktoro e zorale influencasa, dikhlo vi and-i anglutni evaluaciaki buti, liel and-i jakh o juridikano thaj institucionàlo stabilitèto/bistabilitèto vaš e projèkturja kaj si len aktivimata vaš o bičhalipen e prinzarimatengo (kaj kadava fàktoro si les i šerutni influènca opral o inkeripen e intervenciengo) thaj vi vaš e projèkturja kaj si len aver vastdinipnaske tipurja (kaj kadava fàktoro ašti te loxhjarel vaj te ačhavel i implementàcia nesave aktivimatengi).

Anda so dikhel e mekanismurja kaj sas len influènca opral i implementàcia e Specifikone Obiektivovski 1.2, i implementàcia e intervenciengi thaj o keripen e efektojengo sas azbaline nasul e xasaripnastar e širdipnasqe strategikone dikhipnasko, e bidudalipnastar jekhe neve dikhipnasko, e bi dòsta kotorliipnastar e interesime rigengo save den komplementàro àkcie thaj ankalaven lačhimata katar e efekteja palal o informisaripen penge beneficiarurenge thaj e manušengo line and-i jakh. E administrativa blokàzurja, barjarde e krizatar Covid-19, ingerde k-e blokàzurja and-o mekanismo e operacionalone niveloste. Jekh specifiko fàktoro e akciako 1.2.2 si i adaptàcia k-o specifiko e trebaimatengo vaš e sociàla partenèrurja savenge kerel pes i karakteristika e bare eterogenitètar. Sathaj e administrativa pharimata kerde blokàzurja and-i implementàcia, i evaluàcia sikavel jekh lačo xatjaripen e trebaimatengo e socialone partenèrurenge, so kerel e premise so e avutne àkcie avena lače.

Lače àkcie dikhindoj e intervèncie e Operacionalone Programoske Texnikani Asistènca thaj lenge implementaciake mekanismurja

E misala e lače akciengo arakhle and-o Specifiko Obiektivovski 1.1 den vast k-i eficiència e procedurenge vaš i implementàcia e projekturenge (misaljake, o projektisaripen nesave fleksibilone akciengo planurenge, i planifikàcia anglal e aktivimatengi) thaj k-o phandlipen e aktivimatengo vi e objektivurenge andar projèkturja k-o nivèlo e beneficiarone instituciako (misaljake, o anavjaripen jekhe unikone

UNIUNEA EUROPEANĂ

vazdinipnaske gruposko, kaj te avel les jekh generàlo dikhpen opral savorre projèkturja andar nesavo umal).

And-o Specìfiko Obiektivo 1.2, i eksperienca e akcienghe implementaciaki sikavel jekh misal laçe akciengo andar i ància 1.2.2. I ofèrta vaš i texnikani asistènca kaj àsti te arakhas maškar i dujto komponènta e projektoski sas labjardi te kerel pes jekh transparènto alosaripnaski procedùra e partenerurengo vaš e parteneriàla strukturè 2021-2027. O labjaripnasko mòdo e asistencako dinjas vast, jekhe rigate, te kerel pes jekh produkto savo inkerel po lùngo vaxt (savo àsti te avel labjardo vi maj palal), thaj avere rigate i ekspertiza e konsultanturengi lini maškar o keripen e procedurako si internalizisardi and-i Generàlo Dirècia Programàcia thaj Koordinàcia e Sistemoski, zorjarindoj o šajnpen kadajako te tradel maj dur e parteneriàla strukturè. I opìnia e socialone partenerurengi save sine puçhle çàçarel o çajljovipen karing kadava azbalipen savo anel molipen e partenerialone procesurenghe zumavde and-i anglutni programaciaki periòda.

Konklùzie thaj rekomendàcie

I šerutni konklùzia si so o Operacionàlo Progràmò Texnikani Asistènca sas les jekh but vastno ròlo and-o keripen e progresurengo kerde and-i periòda 2014-2020, dikhindoj o zorjaripen e šajnipnasko k-e beneficiàrurja e projektorenghe lovjarde andar e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienghe Fòndurja te anglekeren thaj te implementisaren projèkturja. Ando so dikhel o ristjaripen e transparenciako thaj e patjaipnasko e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienghe Fondurenghe thaj e rolosko e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, o impàkto e Operacionalone Programosko Texnikani Asistènca si limitisardo. Sas arakhle lokhe efèktoja e intervencienghe lovjarde maj but anda so dikhel o zorjaripen e partenerialone kulturako e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienghe Fondurenghe, tha' o progrèso kaj sas dikhlo si telal o ažukerdo nivèlo, kodoleske e intervencienghe implementàcia si azbalini nasul bute faktorurendar save si phandle e programoski implementaciassa, thaj vi avrutne kontekstuàla fàktorurja.

Avere rigate, sas arakhle intervencienghe zòne kaj àsti te keren pen laçarimata. Misaljake, anda so dikhel **o šajnpen e beneficiarurengo andar e projèkturja lovjarde e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienghe Fondurendar te anglekeren thaj te implementisaren projèkturja**, e šerutne rekomendàcie strategikone dikhpnastar si palal: (i) o laçaripen e kadrosko vaš i monitorizàcia e programoski thaj e projekteurengi thovindoj andre maškarutne resa vaš e sikavne pal-o fizikano thaj o lovjaripnasko progrèso thaj (ii) o arakhipen e projekteurengo kaj dikhen maj but e beneficiàruren FESI e privatone thaj guvernamentalone sektorurendar.

So dikhel i implementàcia, jekh rekomendàcia kaj àsti te thol and-i pràktika vaš e projèkturja save angledikhel o biçalipen e prinzarimatengo si palal o keripen e analizengo dikhindoj e formisaripnaske trebaimata save te keren bari atència k-i frekvència saviasa o formisaripen trebalas te kerel pes vaš jekh bari eficàcia thaj baro inkeripen po d'ilgo vaxt e intervenciaki. Kadja, àstizenas te aven pritonisarde e efèktoja katar e juridikane/proceduràla paruvimata.

Anda so dikhel o ristjaripen e transparenciako thaj e patjaipnasko e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienghe Fondurenghe thaj e rolosko e Jekhipnaske Politikako e Evroputne Uniaki, e šerutne, stragègika rekomendàcie si len and-o dikhpen: te palemkerel pes o stragègiko vakjaripnasko dikhpen palal e Evroputne, Strukturàla thaj Investicienghe Fòndurja, e autoritète and-o umal, katar o nivèlo e savorre Operacionalone Programurengo, kerindoj buti thaj liindoj opre lende i responsibilitèta te anen lengi kontribucia, thaj, maj palal, te palemkerel pes o koncèpto e projektosko dikhindoj o Themutno Informaciako Cèntro, projèkto savo kerel te ovel pràktiko kadava stragègiko dikhpen, vi p-i periòda savi açhili andar i akanutni programaciaki periòda, vi p-i avutni periòda.

So dikhel i implementàcia e programoski, sas kerde palutne rekomendàcie:

- E Managementoski Autoritèta e Operacionalone Programoski Texnikani Asistènca, pašal i Generàlo Dirècia Informisaripen, Transparentizaripen thaj Sociàlo Dialògo, te liel opre late i responsibilitèta te kerel jekh khethano akciako plàno vaš o keripen pràktiko e neve vakjaripnaske strategiako thaj vaš o paruvipen lako and-i ància 1.2.1 e Specifikone Obiektivoski 1.2, liindoj and-o dikhpen maj but (i) te implementisarel o projèkto Themutno Informisaripnasko Cèntro, palemikhlo e çacutne termenurenca, (ii) te kerel i aktualizàcia e resengi vaš e programoske

UNIUNEA EUROPEANĂ

sikavne, (iii) te ristjarel o keripen e biažukerde efektojengo thaj o ćajljovipen e trebaimatengo vaś save o Specifiko Obiektivo 1.2 sas kerdo;

- O adoptisaripen e maj but fleksibilone projektorengo, maj zalaga preskriptivo, so dikhel e procèsurja thaj e metode. Kadala aśtizenas kadja te den o śajutimos te kerel pes i adaptacia k-e neve specifika kondicie, i integracia e neve metodengi, texnikengi thaj instrumenturengi arakhle and-i implementacia, so anel molipen e rezultaturenge. Kadaja rekomendacia dikhel i avutni programaciaki periòda, kaj si o koncèpto vaś e projektorenge apèlurja thaj lenge dokumènturja;
- Te thavden po dur e žutipnaske aktivimata vaś e sociala partenèrurja, buxljarindoj e žutipnaske fòrme vaś lenge specifika trebaimata, thovindoj andre vi: (i) o keripen thaj i implementacia jekhe vakjaripnaske instrumentosko k-o duripen, maśkar o internèto, vaś i partenèrialo kultùra thaj o kotorliipen e partenerurengo and-o managemento e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurengo. O instrumèto si te avel thovdino and-i vakjaripnaski strategìa e Evroputne, Strukturalone thaj Investicienge Fondurengi thaj and-e trebutne instrumènturja, k-aśti te na avel xatjardo sar jekh nevo instrumèto, (ii) o ristjaripen e manuśikane resursengo kaj si trebutne vaś o thavdipen po dur and-o vakjaripen, vi specializime ekspertiza sar ovelas and-o lokhāripen e vakjaripnasko online, specializime ekspertiza p-e specifika umala, (iii) o ververipen e konsultaciake formengo, adaptisarde k-o specifiko e interesime rigengo, k-o than thaj k-o teritoriālo nivèlo kaj keren i ākcia, vi neve metode, komplementāra k-e kadale tradicionāla save aśti te keren interèso vaś sociala partenèrurja andar neve, dināmika umala, (iv) o lokhāripen e aksesosko k-e informācie, vastne eksperienze save aśti te den vast te prinzarel pes i tēma thaj o kontèksto e konsultaciako (misaljake, o keripen e anglekeripnaske, sintetikane dokumenturengo, sar avenas e sintēze e siklile lekcienge line andar jekh alosaripen e evaluaciengo kaj si relevānta vaś i dini tēma).